

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. kovo 25 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Virgilijaus Grabinsko ir Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjo antstolio S. V.** kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2020 m. gegužės 5 d. nutarties, kuria nutrauktas apeliacinis procesas, peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo antstolio S. V. pareiškimą dėl teismo sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria atmestas antstolio prašymas išaiškinti teismo sprendimo vykdymo tvarką, apskundimo apeliacine tvarka galimumą, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas (teismo sprendimą vykdančio antstolis) kreipėsi į teismą su pareiškimu dėl Lazdijų rajono apylinkės teismo 2013 m. gruodžio 9 d. sprendimo, priimto civilinėje byloje [Nr. 2-607-780/2013](#), ir 2017 m. balandžio 3 d. sprendimo, priimto civilinėje byloje [Nr. 2-56-393/2017](#), vykdymo tvarkos išaiškinimo. Pareiškėjas prašė išaiškinti, ar vykdamas išieškojimą iš skolininkui priklausančio turto, t. y. 9/20 dalių pastato – gyvenamojo namo (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini)) ir 9/20 dalių kitų inžinerinių statinių – kiemo statinių (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini)), išieškotos lėšos privalo būti dalijamos tik išieškotojų E. A.-B., P. A. ir G. A. naudai, ar visiems išieškotojams, kurių eiliškumas yra toks pats kaip išieškotojų E. A.-B., P. A. ir G. A..

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Alytaus rajono apylinkės teismas 2020 m. vasario 20 d. nutartimi atmetė antstolio pareiškimą dėl teismo sprendimo išaiškinimo.
4. Teismas nurodė, kad dėl išieškotų lėšų paskirstymo eiliškumo antstolis turi pareigą spręsti vadovaudamasis vykdymo procesą reglamentuojančiomis teisės normomis ir kasacinio teismo praktika. Prašomuose išaiškinti Lazdijų rajono apylinkės teismo sprendimuose nėra nurodytas išieškojimo eiliškumas, be to, civilinė byla [Nr. 2-56-393/2017](#) buvo nagrinėjama ne *actio Pauliana* (Pauliano ieškinys), o netiesioginio ieškinio pagrindu, kurio paskirtis iš esmės yra ta pati, kaip ir *actio Pauliana* – ginti visų kreditorių interesus nuo nesąžiningų skolininko ketinimų bei veiksmų (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – **CK**) 6.68 straipsnio 5 dalis). Atsižvelgdamas į tai, pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo teigti, jog Lazdijų rajono apylinkės teismo civilinėse bylose [Nr. 2-607-780/2013](#) ir [Nr. 2-56-393/2017](#) priimti sprendimai nėra aiškūs.
5. Kauno apygardos teismas 2020 m. gegužės 5 d. nutartimi nutraukė apeliacinį procesą, pradėtą pagal pareiškėjo atskirąjį skundą dėl Alytaus apylinkės teismo 2020 m. vasario 20 d. nutarties.
6. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad skundžiama nutartis negali būti apeliacinio apskundimo objektas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) 301 straipsnio 1 dalis). Nurodė, kad pagal bendrąją **CPK** nustatytą taisyklę vykdymo procese kylantiems klausimams išspręsti priimta teismo nutartis yra neskundžiama, jeigu šis kodeksas nenustato kitaip (**CPK** 612 straipsnis). **CPK** 593 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad dėl teismo nutarties, kuria išspręsti klausimai dėl vykdomosios bylos nutraukimo, dėl sprendimo vykdymo išlaidų išieškojimo iš skolininko, dėl atsakomybės už perduoto saugoti turto praradimą, dėl baudų skyrimo, dėl skolininko bendrosios nuosavybės dalies nustatymo, dėl skolininko turto administravimo tvarkos nustatymo ir kitais **CPK** nustatytais atvejais gali būti duodamas atskirasis skundas. **CPK** normos nenustato galimybės apeliacine tvarka apskusti nutartį dėl procesinio sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo. Tokios praktikos laikosi ir Lietuvos apeliacinis teismas (Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. gegužės 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-662-407/2015; 2017 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 2-1493-516/2017](#)).

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

7. Pareiškėjas kasaciniu skundu prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2020 m. gegužės 5 d. nutartį ir bylą grąžinti apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Kasaciniame skunde nurodo šiuos argumentus:
  - 7.1. Apeliacinės instancijos teismas, nusprenddamas, kad byloje dėl teismo sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo negalima teikti atskirojo skundo, netinkamai taikė proceso teisės normas. **CPK** 593 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad **CPK** nustatytais atvejais gali būti duodamas atskirasis skundas, o **CPK 278 straipsnio** 4 dalyje nurodyta, kad dėl teismo nutarties sprendimo išaiškinimo klausimu gali būti duodamas atskirasis skundas.
  - 7.2. Atskiruoju skundu buvo skundžiama ne pirmosios instancijos teismo nutartis, kuria išaiškintas teismo sprendimas, bet teismo atsisakymas išaiškinti savo sprendimą. Teismo nutartis, priimta išaiškinant vykdomojo dokumento vykdymą, būtų neskundžiama, tačiau,

teismui atsisakius išaiškinti antstolio vykdomus teismo sprendimus, užkertamas kelias išaiškinti tikrąją teismo valią, priimančią privalomai vykdytinus teismo sprendimus. Kadangi teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnis), o antstoliui nėra suteikiama teisė aiškinti teismo sprendimų, teismui atsisakius išaiškinti savo sprendimą, lieka neaiškus vykdymo dalykas, taip užkertant kelią teisingam teismo sprendimo vykdymo procesui.

- 7.3. Apeliacinės instancijos teismas, nutraukdamas apeliacinių procesą, nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo buvo nagrinėjami kasaciniai skundai dėl apeliacinės instancijos teismo nutarčių, priimtų sprendžiant teismo sprendimo aiškinimo klausimą: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-203/2011, 2010 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-381/2010, 2013 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-522/2013, 2013 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-261/2013, 2017 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-67-313/2017, 2018 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-246/2018. Šiose bylose nebuvo pasisakyta, kad tokio pobūdžio bylose negalimas apeliacinis procesas, priešingai – bylos buvo nagrinėjamos ir apeliacinės instancijos, ir kasaciniame teismuose.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių teismo nutarties, kuria atsisakyta išaiškinti teismo sprendimo vykdymo tvarką, apskundimo atskiruoju skundu galimybę, aiškinimo ir taikymo

8. Kasacinio teismo praktikoje, formuojamoje aiškinant ir taikant proceso teisės normas, reglamentuojančias teismų sprendimų ir nutarčių teisėtumo bei pagrįstumo kontrolės formas, išaiškinta, kad bylų procesas apeliacinės instancijos teisme gali būti dvejopo pobūdžio. Pirmia, tai – apeliacinis procesas dėl neįsiteisėjusių teismo sprendimų apskundimo, reglamentuotas [CPK](#) III dalies XVI skyriaus pirmajame skirsnyje (paprastoji apeliacija). Šiuo atveju paduodami apeliaciniai skundai ([CPK](#) 306 straipsnis). Kito pobūdžio procesas apeliacine tvarka yra apeliacinis procesas dėl pirmosios instancijos teismo nutarčių, reglamentuotas [CPK](#) III dalies XVI skyriaus antrajame skirsnyje (nepaprastoji (išimtinė) apeliacija). Pastaruoju atveju paduodami atskirieji skundai ([CPK](#) 334 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugsėjo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-321-969/2018, 36 punktas).
9. Pirmosios instancijos teismo nutarčių apskundimo procesinę tvarką reglamentuojančio [CPK](#) 334 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pirmosios instancijos teismo nutartis galima apskusti atskiruoju skundu apeliacinės instancijos teismui atskirai nuo teismo sprendimo [CPK](#) nustatytais atvejais ([CPK](#) 334 straipsnio 1 dalies 1 punktas) arba kai teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai ([CPK](#) 334 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Dėl kitų pirmosios instancijos teismo nutarčių atskirieji skundai negali būti paduodami, bet motyvai dėl šių nutarčių teisėtumo ir pagrįstumo gali būti įtraukiami į apeliacinį skundą ([CPK](#) 334 straipsnio 3 dalis).
10. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad taisyklė, jog tam tikros pirmosios instancijos teismo nutartys negali būti skundžiamos atskiruoju skundu, nereiškia, kad tokios nutartys apskritai negali būti skundžiamos apeliacine tvarka. Tokios nutartys skundžiamos apeliacine tvarka ne atskirai, o kartu su teismo sprendimu, t. y. į apeliacinį skundą įtraukiami motyvai dėl jų teisėtumo ir pagrįstumo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugsėjo 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-321-969/2018 36, 37 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką). [CPK](#) 334 straipsnio 1 dalis grindžiama logika, jog pagrindinis procesinis dokumentas, lemiantis šalių teises ir pareigas, yra teismo sprendimas, todėl būtent šis procesinis dokumentas yra skundžiamas apeliacine tvarka. Tuo tarpu pirmosios instancijos teismo nutartinis sprendžiamas klausimai yra nesusiję su bylos išsprendimu iš esmės. Tačiau, atsižvelgiant į šių nutarčių reikšmę ir įtaką byloje dalyvaujančių asmenų teisėms ir pareigoms, yra nustatyta galimybė atitinkamas nutartis apskusti atskirai nuo teismo sprendimo. Ši galimybė arba *expressis verbis* (tiesiogiai, aiškiais žodžiais) įtvirtinta atskiruose [CPK](#) straipsniuose, arba pagal [CPK](#) 334 straipsnio 1 dalies 2 punktą dėl jos apskundimo galimybės sprendžiama atsižvelgiant į tai, ar teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-270-1075/2019, 25 punktas).
11. Tam tikrais atvejais [CPK](#) tiesiogiai įtvirtina, kad kai kuriais klausimais pirmosios instancijos teismo priimanamos nutartys yra atskiraisiais skundais neskundžiamos. Kasacinis teismas nuosekliai plėtoja praktiką, kad draudimas skusti pirmosios instancijos teismo nutartį paduodant atskirąjį skundą, tiesiogiai nustatytas atitinkamame [CPK](#) straipsnyje, vertintinas kaip *lex specialis* (specialusis įstatymas) [CPK](#) 334 straipsnio 1 dalies 2 punkto atžvilgiu, todėl, esant tame straipsnyje nustatytoms faktinėms aplinkybėms, taikytinas specialusis įstatymas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 7 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-161-248/2017 19 punktą; 2018 m. liepos 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-302-421/2018 19 punktą).
12. Vykdomo procesas yra savarankiška proceso stadija, reguliuojama [CPK](#) VI dalyje. [CPK](#) 612 straipsnis, be kita ko, reglamentuoja teismo nutarčių, priimtų vykdymo procese, apskundimo taisyklę: tokios nutartys yra neskundžiamos, nebent [CPK](#) nustato kitaip. Ši nuostata yra *lex specialis* [CPK](#) 334 straipsnio atžvilgiu ir įtvirtina priešingą taisyklę, nei nustatyta pirmosios instancijos teismo nutartims, priimtoms bylos nagrinėjimo teisme metu, apskusti: bylos nagrinėjimo teisme metu priimanamos pirmosios instancijos teismo nutartys yra skundžiamos apeliacine tvarka (atskirai arba kartu su teismo sprendimu), nebent taikytina specialioji norma nurodytu kitaip ([CPK 334 straipsnis](#)), tuo tarpu vykdymo procese priimanamos pirmosios instancijos teismo nutartys apeliacine tvarka gali būti skundžiamos tik tada, jei tokia galimybė yra tiesiogiai nustatyta [CPK](#) ([CPK](#) 612 straipsnis).
13. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad teismo nutartims, priimtoms vykdymo procese, apskusti [CPK](#) 334 straipsnis, įtvirtinantis bendrąją teismų civiliniame procese priimtų nutarčių apskundimo tvarką, yra netaikytinas. Kartu atkreiptas dėmesys į tai, kad sprendžiant dėl tam tikrų klausimų priimtą pirmosios instancijos teismo nutarties apskundimo apeliacine tvarka galimybės neturi būti apsiribojama ši klausimą reglamentuojančios [CPK](#) normos struktūrine padėtimi, kadangi tam tikrų klausimų reguliavimas [CPK](#) VI dalyje, reglamentuojančioje vykdymo procesą, gali būti grindžiamas tik patogumo ir aiškumo tikslais bei sąjasa su vykdymo procesu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-270-1075/2019, 19, 22, 23 punktai).
14. [CPK](#) 278 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu sprendimas yra neaiškus, tai jį priėmęs teismas turi teisę dalyvaujančių byloje asmenų prašymu, taip pat savo iniciatyva išaiškinti savo sprendimą, nekeisdamas jo turinio. Teismo sprendimo (nutarties) aiškinimo paskirtis – pašalinti neaiškumus tam, kad toks sprendimas (nutartis) galėtų būti tinkamai įvykdomas. Dėl to siekiant tinkamo įsiteisėjusio teismo sprendimo (nutarties) įvykdymo šis sprendimas (nutartis) gali būti išaiškinamas, jeigu yra neaiškiai (nesuprantamai arba nevienareikšmiškai) suformuluota sprendimo (nutarties) rezolucinė dalis ir dėl to nėra visiškai aišku, kaip turi būti vykdomas sprendimas (nutartis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-232/2011).
15. [CPK](#)

589 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu teismo procesinio sprendimo vykdymo tvarka arba įstatymo ar kito teisės akto norma, kurią reikia taikyti vykdymo procese, yra neaiški, antstolis kreipiasi su prašymu į procesinį sprendimą priėmusį teismą, kad šis išaiškintų sprendimo vykdymo tvarką arba įstatymo ar kito teisės akto normą, kurią reikia taikyti. Tokį antstolio prašymą teismas nagrinėja [CPK 593](#) straipsnyje nustatyta tvarka ([CPK 589 straipsnio 2 dalis](#)).

16. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad tiek [CPK 278](#) straipsnio 1 dalis, tiek [CPK 589](#) straipsnio 1 dalis sudaro vieną visumą ir skirtos teismo sprendimo trūkumams pašalinti ir tais atvejais, kai teismo sprendimas yra vykdytinas ir kai kyla teismo sprendimo vykdymo neaiškumų. Teismas antstolio prašymu turi teisę aiškinti tiek teismo procesinį sprendimą ir jo vykdymo tvarką, tiek vien tik vykdymo tvarką, priklausomai nuo antstolio prašymo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. balandžio 7 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-205-421/2016](#) 18 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Nors [CPK 589](#) straipsnio 1 dalyje įtvirtinta antstolio teisė prašyti išaiškinti ne tik teismo sprendimą, bet ir įstatymo ar kito teisės akto normą, kurią reikia taikyti vykdymo procese, teisės normos aiškinimas [CPK 589](#) straipsnio pagrindu apima tik teisės normos aiškinimą konkrečios bylos kontekste, o ne teisės aiškinimą apskritai, todėl teismas turėtų atmesti antstolio prašymą išaiškinti teisės normą, jeigu jame nenurodyta, kuo prašoma išaiškinti teisės normą ir jos išaiškinimas yra aktualūs konkrečioje vykdomojoje byloje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-627/2013).
17. Taigi, nors vykdymo išaiškinimas reglamentuotas [CPK VI](#) dalyje, reglamentuojančioje vykdymo procesą, jis yra sudėtinė teismo sprendimo trūkumų ištaisymo, kuris apima ir sprendimo išaiškinimą, instituto dalis. Teisė kreiptis dėl teismo procesinio sprendimo ir jo vykdymo išaiškinimo pagal [CPK](#) nuostatas suteikta ne tik [CPK 278](#) straipsnio 1 dalyje įvardytiems asmenims, bet ir antstoliui, kuris ją turi įgyvendinti [CPK 589](#) straipsnyje įtvirtinta tvarka. Vykdymo išaiškinimo reglamentavimas [CPK VI](#) dalyje šiuo atveju yra nulemtas to, kad specialus subjektas – antstolis, kuriam suteikta teisė prašyti išaiškinti sprendimo vykdymo tvarką, civiliniame procese dalyvauja tik teismo sprendimo vykdymo stadijoje. Taigi, [CPK 589 straipsnis](#) gali būti aiškinamas kaip specialioji teisės norma, reglamentuojanti antstolio teisę vykdymo proceso metu prašyti išaiškinti teismo sprendimą ir jo vykdymo tvarką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-238/2007).
18. Pagal [CPK 593 straipsnio 6](#) dalį dėl teismo nutarties, kuria išspręsti klausimai dėl vykdomosios bylos nutraukimo, dėl sprendimo vykdymo išlaidų išieškojimo iš skolininko, dėl atsakomybės už perduoto saugoti turto praradimą, dėl baudų skyrimo, dėl skolininko bendrosios nuosavybės dalies nustatymo ir kitais šiame kodekse nurodytais atvejais, gali būti duodamas atskiras skundas. Pagal [CPK 278](#) straipsnio 4 dalį atskiras skundas gali būti paduotas dėl teismo nutarties sprendimo išaiškinimo klausimu. Atsižvelgiant į aptartas sprendimo išaiškinimo ir vykdymo išaiškinimo tarpusavio sąsajas bei tai, kad galimybės apeliacine tvarka skusti teismo priimtą nutartį diferencijavimas vien pagal tai, koks subjektas ir kurioje proceso stadijoje kreipiasi dėl sprendimo vykdymo išaiškinimo, nėra pagrįstas nei proceso principų požiūriu, nei [CPK 589 straipsnio](#) normai keliamais tikslais, darytina išvada, kad [CPK 278 straipsnio 4](#) dalies nuostata, suteikianti teisę atskiruoju skundu skusti teismo nutartį sprendimo išaiškinimo klausimu, taikytina ir tais atvejais, kai dėl sprendimo vykdymo išaiškinimo kreipiasi antstolis [CPK 589](#) straipsnyje nustatyta tvarka.

Tokia išvada atitinka kasacinio teismo formuojamą praktiką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-238/2007](#)).

19. Remdamasi išdėstytais argumentais teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas, konstatuodamas apeliacijos negalimumą ir skundžiamą nutartimi nutraukdamas apeliacinį procesą, pradėtą pagal antstolio atskirąjį skundą dėl pirmosios instancijos teismo nutarties sprendimo vykdymo išaiškinimo klausimu, netinkamai aiškino ir taikė vykdymo išaiškinimą reglamentuojančias proceso teisės normas, nukrypo nuo šiuo klausimu kasacinio teismo formuojamos praktikos, todėl skundžiamas apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas naikintinas ir byla grąžintina nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui ([CPK 359](#) straipsnio 1 dalies 5 punktas, 3 dalis, 346 straipsnio 2 dalies 1, 2 punktai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Kauno apygardos teismo 2020 m. gegužės 5 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Virgilijus Grabinskas

Sigita Rudėnaitė